

Het konijn

Inleiding

Konijnen zijn tegenwoordig heel populaire huisdieren, die hoofdzakelijk worden gefokt als gezelschapsdier. Helaas ontbreekt vaak de kennis over huisvesting, verzorging en voeding die essentieel is voor een leuk en gezond konijnenleven. Dit artikel heeft als doel de meest voorkomende misverstanden en hardnekkige fouten waar we als dierenarts bijna dagelijks mee geconfronteerd worden met u te bespreken.

Wist u dat?

- 1/ Hooi of gras het belangrijkste voedingsmiddel van een konijn is.
- 2/ Onjuiste voeding veel problemen en zelfs overlijden kan veroorzaken.
- 3/ De tanden en kiezen van een konijn het hele leven doorgroeien en als ze niet goed afslijten veel problemen kunnen veroorzaken.
- 4/ Ze tegen 2 dodelijke ziektes (myxomatose en RHD) geënt horen te zijn.
- 5/ Het sociale dieren zijn die in groepen leven en graag spelen en bewegen.

De voeding

Het belangrijkste onderdeel van de voeding is hooi. Een konijn hoort 24 uur per dag toegang te hebben tot schoon en fris hooi. Dus muff ruikend of beschimmeld hooi is niet geschikt. Let hierop bij de aanschaf en controleer hier op tijdens het voeren.

Hooi kan onbeperkt gevoerd worden en een konijn eet er nooit teveel van. Omdat het heel droog is moet er wel altijd vers drinkwater beschikbaar zijn. Dit kan in bakjes of flessen met drinknippels, waarbij de meeste konijnen voorkeur hebben voor bakjes!

Voor gras wat in feite het meest verse hooi is geldt hetzelfde. Maar omdat niet iedereen hier zo gemakkelijk meer aan kan komen en hooi beter houdbaar is zullen we ons verder op hooi concentreren. Wat wel opvallend is dat konijnen die steeds vers gras krijgen minder of zelfs helemaal niet meer drinken. Ze halen dan voldoende water uit het vochtige gras.

Hooi en gras bevatten alle voedingsstoffen die nodig zijn voor een gezonde darmflora. Daarnaast zorgen de vezels voor stimulatie van de darmbewegingen. Haarballen zullen dan ook minder vaak voorkomen bij goed eten van hooi omdat de meeste haren uit de maag worden meegenomen naar de darmen en niet samen kleven met krachtvoer tot een bal in de maag.

Verder zorgt onbeperkt knagen en kauwen op hooi ervoor dat de kiezen en tanden mooi met de groei mee afslijten en voorkomt het verveling en ongewenst gedrag.

Konijnen die onvoldoende hooi eten ten opzichte van krachtvoer zijn vatbaar voor ziektebeelden als gasvorming, diarree of juist obstipatie, blaasstenen, overgewicht en nierproblemen.

Er zijn konijnen die ondanks voldoende hooi toch uit verveling aan hun hok knagen. U kunt dan voor meer afleiding zorgen door bijvoorbeeld takken van perenbomen/ appelbomen of wilgentakken in het hok leggen. Konijnen knagen hier van nature al aan en het heeft een positief effect op de gebitsslijtage.

Naast hooi is het verstandig wat brokjes erbij te geven. Belangrijke voedingsstoffen zoals vitaminen en mineralen zitten hier in gecontroleerde hoeveelheden in. De meeste voeders voor konijnen zijn aanvullende voeders. Dat wil zeggen dat ze erbij worden gegeven en NIET volstaan als hoofdvoeding. Zoals boven besproken is de hoofdvoeding altijd onbeperkt hooi en vers drinkwater.

De richtlijn voor deze bijvoeding (brokjes) is 25 gram per kg lichaamsgewicht per dag. (b.v. een konijntje van 2,5 kg krijgt dan $2,5 \times 25 = 62,5$ gram per dag.) Indien u dit afweegt in de keukenweegschaal zult u merken dat dit vaak veel minder is dan wat er vaak op de gok in het bakje wordt gegooid. Bij gemengd voer met oranje en groene stukjes en zonnebloempitten moet men erop letten dat al het voer wordt opgegeten voor er nieuw wordt aangeboden. Dit voorkomt dat het konijn dagelijks alleen de lekkere koolhydraat rijke brokjes en vetrijke zaden er uit pikt en de rest laat liggen. Vergelijk dit met kinderen die ook liever snoep en fastfood eten dan groenten.

Het gevolg is dat het maagdarmkanaal van slag raakt. Men ziet vaak een plak vieze kleverige poep onder de staart of in het hok bij deze (vaak te dikke) konijntjes. Deze kleefpoep moet men niet verwarren met de normale plakkerige blindedarmkeutels die een konijn in de vroege ochtend uren produceert. Deze laatste keutels worden normaal opgegeten, omdat ze rijk zijn aan vitaminen en u vindt deze dus niet terug in het hok of onder de staart. Blijft uw konijn selectief in het uitzoeken van zijn gemengde voer kunt u beter overstappen op voer dat bestaat uit alleen pellets.

Behalve hooi en krachtvoer geven veel eigenaren allerlei groenten en versnaperingen aan hun konijn.

Eenzijds om (met name hun eigen) behoefte aan variatie te bevredigen, maar ook omdat gedacht wordt dat het nodig is voor de vitaminen en algehele gezondheid.

Nu is het zo dat konijnen in tegenstelling tot de mens en cavia geen vitamine C nodig hebben. Ze maken dit zelf aan. De andere vitaminen en mineralen zitten in principe voldoende in hooi en krachtvoer.

Veel te veel!

Een liksteen van zout is niet aan te raden in het hok, het is niet nodig en bij overmatig likken aan zo'n steen kan het konijn eerder last krijgen van blaasstenen.

Echter het is leuk en gezond om uw konijn verantwoord extraatjes te geven. Groenten, zoals sla, andijvie, witlof en wortels zijn lekker en gezond mits er niet teveel tegelijk van gegeven wordt. Koolsoorten kunnen gasvorming in het maagdarmkanaal veroorzaken dus hier mee oppassen!

Fruit en brood bevatten vaak veel suikers en kunnen als er teveel van gegeven wordt tot ernstige maag-darm klachten leiden. Dus altijd mondjesmaat geven!

Samengevat is de voeding van een konijn eigenlijk niet complex. Al is het voor eigenaren die hun konijn op een flat midden in een grote stad houden soms makkelijker om een complete voeding te geven omdat ze lastig aan vers hooi kunnen komen. Tegenwoordig zijn er verantwoorde voeders op de markt die aan de ruwvoerbehoefte van konijnen voldoen en zo hooi kunnen vervangen. Ze zijn wel duurder maar ook simpel te geven. Deze brokken zijn ook geschikt voor konijnen die weigeren om hooi te eten. Wilt u hier op overstappen laat u dan wel altijd goed adviseren voor u iets aanschaft!

Het dagelijks leven van een konijn

Konijnen zijn sociale dieren die in de natuur in groepen leven. Ze hebben behoefte aan soortgenoten en aandacht. Nu kunt u als eigenaar daarin een grote rol spelen door met uw konijn te spelen en aandacht te geven in de vorm van aaien. Wel moet u altijd in het achterhoofd houden dat het konijn in de natuur een prooidier is. Schaduwen/bewegingen van boven kunnen als bedreigend worden ervaren (denk aan roofvogels). Beter is het om het konijn te laten zitten in de eigen omgeving en dan te aaien. Zo worden ze niet uit hun zogenaamde comfort zone gehaald.

Konijnen zijn heel nieuwsgierig en bewegen in de natuur volop. Bewegen bevordert de gezondheid en voorkomt overgewicht en verveling.

Speelgoed, eventueel met de mogelijkheid om er voer in te verbergen, kan een konijn afleiding en beweging geven. Creativiteit en/of een bezoekje aan de dierenspecialzaak kunnen daarin helpen.

Konijnen leven in de natuur in groepen. Helaas betekent dit niet dat ze het altijd goed kunnen vinden als men ze samen in een hok zet. Konijnen kunnen heel agressief naar elkaar zijn en vechten tot uiteindelijk de dood er op volgt. Het beste blijkt de combinatie van een vrouwtje (voedster) met een gecastreerd mannetje (ram of rammelaar). De grotere rassen zijn meestal iets makkelijker in de omgang (onderling maar ook naar mensen) ten opzichte van de kleine rassen maar dat is geen vaste regel.

Castreren vermindert de agressiviteit die samengaat met het volwassen en geslachtsrijp worden bij zowel de voedster als de ram. Daarnaast voorkomt het ongewenste nestjes en in geval van de voedster baarmoederproblemen (o.a. kwaadaardige tumoren) op latere leeftijd.

Het meest gebruikelijk is de castratie van de ram. Deze ingreep is relatief eenvoudig uit te voeren en vereist een kortere narcose en is daarom veiliger. Bij de voedster moet de buik worden geopend om de eierstokken zorgvuldig te kunnen verwijderen. Deze ingreep is moeilijker en het konijn is langer en dieper onder narcose. Omdat bij vrouwelijke konijnen relatief vaak problemen met de hormoonhuishouding/baarmoeder voorkomen is de ingreep ondanks bovengenoemde nadelen wel aan te raden.

Konijnen kunnen mits goed gevoed prima tegen kou. In de winter buiten blijven is dan ook geen probleem. Waar konijnen niet tegen kunnen is tocht. Zorg er dus voor dat ze altijd uit de tocht kunnen zitten, bv in een afgesloten nachthok. Overigens zult u zien dat ondanks sterke wind een konijn vaak gewoon op het gras zit en vrolijk rondkijkt. Wind is dus iets anders als tocht!

Niet eten. Wat te doen?

Net als alle kleine knagers horen konijnen altijd te eten. Een konijn dat niet eet is ziek! Een of twee dagen afwachten is bij een konijn niet verstandig!! Indien kinderen het konijntje voeren is voorlichting op dit gebied erg belangrijk! Laat ze direct melden als het konijn niet eet en onderneem dan als verantwoordelijke ouder ook dezelfde dag nog actie! Niet eten zorgt voor een negatieve energiebalans en het stil gaan liggen van de darmen en deze situatie wordt het konijn snel fataal!

De oorzaak van het niet eten wordt vaak mede veroorzaakt door stress en pijn! Hierbij kunt u denken aan buikpijn, gasophoping, gebitsproblemen, abscessen e.d. Omdat konijnen prooidieren zijn laten ze vaak niet zien dat ze ziek zijn, het enige symptoom wat opvalt is minder of niet eten! Stel in dit geval een bezoek aan de dierenarts dus niet uit!

Vaccineren

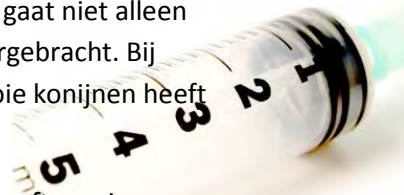
Vaccineren doen we in principe tegen ziektes waarbij de kans op besmetting reëel aanwezig is en de sterfte na besmetting zeer hoog is. In Nederland zijn 2 vaccinaties gebruikelijk bij konijnen.

De eerste is tegen myxomatose. Een door een virus veroorzaakte ziekte die alleen bij konijnen voorkomt. Een besmet konijn krijgt dikke ontstoken ogen, koorts en grote knobbels (myxomen) op het lichaam met name op de oren. De dieren sterven vaak een langzame en vervelende dood.

De ziekte wordt vooral door stekende vliegjes en muggen overgebracht.

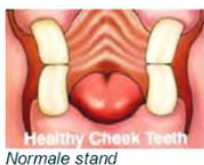
De tweede ziekte waartegen we enten heet RHD (rabbit hemorrhagic disease) of VHS (viral hemorrhagic syndrome). Deze ziekte is rond 2000 ons land binnengekomen. Ook dit is een virusziekte van zowel het wilde als tamme konijn. Het veroorzaakt o.a. bloedingen uit alle lichaamsopeningen. Maar veel vaker is het verloop zo snel dat konijntje al is overleden zonder dat er symptomen zijn waargenomen. Ze vallen er letterlijk dood bij neer!! De besmetting gaat niet alleen via direct contact, maar kan ook via voorwerpen of mensen en voedsel worden overgebracht. Bij uitbraak komt het regelmatig voor dat iemand het ene moment 20 gezonde en mooie konijnen heeft en 2 dagen later er nog 1 of geen over is.

De vaccinatie tegen beide ziektes is tegenwoordig beschikbaar in 1 dosering. Deze geeft een jaar bescherming en kan vanaf 5 weken worden toegediend. Jaarlijks uw konijn laten enten kan dus een hoop ellende voorkomen!

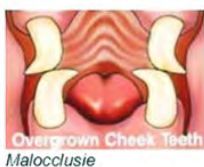

Gebit van een konijn

Een konijn heeft onder en boven 2 snijtanden met achter de boventanden nog 2 stifttanden. Na de snijtanden zit er een open ruimte het diastema (een konijn heeft geen hoektanden) en verder naar achteren in de bek zitten de kiezen. Het gebit van een konijn groeit een leven lang door. Als de groei en de slijtage van de kiezen in evenwicht zijn blijft het gebit gezond en functioneel. Echter heel vaak zijn er afwijkingen in de stand van tanden en kiezen waardoor er problemen kunnen optreden met het kauwen.

Het meest bekende voorbeeld zijn de olifantstanden waarbij de snijtanden helemaal naar buiten of binnen krullen. Deze afwijking kan men makkelijk zelf waarnemen.

Vaker voorkomend zijn afwijkingen aan de kiezen, waarbij er door scheef afslijten scherpe punten op de kiezen ontstaan die in de wang of in de tong steken. Omdat de kiezen diep in de bek van het konijn liggen kan een eigenaar dit niet zelf zien.

Het gevolg is dat het konijn moeilijk kan kauwen en pijn heeft. Hierdoor gaat het minder eten en vermageren. Door te weinig of stoppen met eten raakt zoals eerder besproken ook het maag-darmkanaal van slag. Konijnen worden meestal niet heel de dag in de gaten gehouden en het valt de eigenaar meestal niet op dat een konijn veel langer over zijn maaltijden doet. Bij goede observatie

ziet men het konijn soms overmatig speekselen en hebben ze een natte kin. Ook lijken sommige dieren wat meer te drinken wellicht om uit ellende dan maar hun maag te vullen met water.

Het kies probleem is meestal op te lossen door een intensieve en goede behandeling van het gebit. Dit moet onder narcose gebeuren omdat anders het werk niet goed kan worden uitgevoerd.

Als het konijn verzwakt en sterk vermagerd is kan een narcose een groot risico zijn. Vaak is het verstandig om eerst te dwang voederen met vloeibaar voedsel. Dit om de toestand van het konijn te verbeteren en het risico van de narcose te verminderen. Meestal moet de behandeling in de loop van het leven herhaald worden (soms wel om de 6 weken!) omdat er weer verkeerde slijtage optreedt. Zonder behandeling zijn deze konijntjes ten dode opgeschreven, maar regelmatige behandeling van het gebit geeft meestal een heel bevredigend resultaat. Ook blijkt de herhaalde narcose die nodig is, mits goed uitgevoerd geen groot bezwaar te zijn.

Help! Mijn konijn heeft maden.

Myiasis of madenziekte komt helaas nog steeds ieder jaar voor. Het wordt veroorzaakt doordat de kopervlieg (*Lucilia sericata*) zijn eitjes legt in zachte ontlasting die aan de haren rond de anus blijven plakken. Zoals eerder besproken krijg een konijn deze zachte ontlasting voornamelijk bij verkeerde voeding en een teveel aan krachtvoer. De eitjes komen dan uit en de larven eten het konijn "levend" op. In eerste instantie voelt het konijn er niets van omdat de larven een verdovende pijnstillende stof uitscheiden bij het eten. Als het aangetaste gebied te groot wordt (vergelijkbaar met brandwonden) overlijdt het konijn aan shock en vergiftiging. Het is steeds weer verbazingwekkend hoe snel dit kan gaan. Gemiddeld kan een periode van 1 a 2 dagen desastreuze gevolgen hebben. Daarom is het zaak in de zomermaanden als het warm is (maar we hebben het ook al in februari gezien bij een paar dagen mooi weer) het konijn iedere dag te controleren op plakkerige ontlasting onder de staart. Treft u dat aan dan moet in eerste instantie dit verwijderen. Dit kan door voorzichtig (pas op dat u de huid niet beschadigt) te trekken of het met lauw water weg te wassen. Altijd goed afdrogen daarna. Vervolgen is het natuurlijk zaak te achterhalen waarom het konijn plakpoep heeft (meestal verkeerde voeding) en er voor te zorgen dat het niet meer voorkomt.

Aanvullende maatregelen zijn een klamboe over het hok zodat de vliegen er niet bij kunnen of het gebruik van sprays op de achterhand van het konijn om vliegen te weren. Maar het belangrijkste is de plakpoep voorkomen door goede voeding aangezien de vliegen hier graag hun eitjes in deponeren!!

Ouders opgelet! Hier ligt voor u een taak die niet altijd aan de kinderen kan worden overgelaten. Zeker om de dag (liefst iedere dag) in warme vochtige periodes het konijn controleren op plakkerige ontlasting onder de staart al dan niet met maden.

Wat cijfertjes op een rij!

Gewichten en rassen:

Gewicht	
Dwergrassen	800 gram – 1,25 kg
Kleine rassen	1,75 kg – 2,25 kg
Middelgrote rassen	2,5 kg – 4 kg
Grote rassen	5 kg en meer

Voeding konijn	
Hooi en/of gras	Onbeperkt 24 uur per dag vers en schoon
(On)Gemengde biks / krachtvoer	25 gram per kg lichaamsgewicht per dag!
Groente en fruit en niet giftige kruiden	Mondjesmaat , gezond en aan te raden
“Konijnensnoepjes”	Mondjesmaat
Water (fles of liefst bakje)	Schoon en fris en onbeperkt 24 per dag

Aanbevolen voedingsstofgehalten in voer voor verschillende levensfasen konijn:

Voedingsstof	Groei	Onderhoud	Dracht	Lactatie
Ruw eiwit %	15	13	18	18
Ruw vet %	3	3	3	5
Ruwe celstof %	14	15	14	12
Calcium %	0.5	0.6	0.8	1.1
Fosfaat %	0.3	0.4	0.5	0.8
Vitamine A IE/kg	6000	10000	12000	12000
Vitamine D3 IE/kg	900	900	900	900
Vitamine E mg/kg	50	50	50	50

Voortplanting van konijnen:

Voortplanting	
cyclus	Geïnduceerde ovulatie door dekking, dus altijd raak
dracht	28-32 dagen
zogen	1 a 2 maal daags meestal vroege ochtend (en avond)
spenen	Op 4 weken leeftijd
geslachtsrijp	3-5 maanden (kleinere rassen eerder als zwaardere rassen) en mannetjes eerder als vrouwtjes. Scheiden jongen op maximaal 3 maanden
Aantal jongen	3-10 maar zeer variabel grotere rassen meestal meer jongen
Dekrijp na jongen	Enkele uren na de geboorte, pas dus op indien ongewenst!

Interessante websites	
	<p>Landelijk Informatie Centrum Gezelschapsdieren. Boordevol nuttige en gecontroleerde !! informatie over het houden van huisdieren. Betrouwbaar en informatief.</p> <p>www.licg.nl</p>
	<p>De webpagina over konijnen van dierenkliniek Wilhelminapark te Utrecht boordevol nuttige informatie.</p> <p>www.dierenkliniekwilhelminapark.nl/konijn.html</p>
	<p>Alles over de huisvesting van konijnen in hokken en tuin op een leuke manier gepresenteerd.</p> <p>www.konijneninj tuin.nl</p>
	<p>Site met nuttige informatie over konijnen.</p> <p>www.konijnenbelangen.nl</p>
	<p>Site voor het handmatig grootbrengen van moederloze dieren.</p> <p>www.moederlozedieren.nl</p>

